

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 204/07-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť MUDr. A. O., zastúpeného JUDr. J. S., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 13 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 278/06, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MUDr. A. O. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove z 28. júna 2007 pod sp. zn. 2 Co 278/06 porušené bolo .

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove z 28. júna 2007 sp. zn. 2 Co 278/06 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia MUDr. A. O. v sume 223,52 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a päťdesiatdva centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. S., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšku sťažnosti nevyhovuje .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 204/07-8 z 18. októbra 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť MUDr. A. O. (ďalej len „sťažovateľ“) z 27. septembra 2007, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 13 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 12 k dohovoru“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 278/06 z 28. júna 2007.

2. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

3. Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním z 19. novembra 2007, ako aj krajský súd vo vyjadrení z 26. novembra 2008 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v spise.

4. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v právnej veci Slovenská republika - Lesy Slovenskej republiky proti sťažovateľovi o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam podal sťažovateľ proti nepriaznivému rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) odvolanie, za ktoré mu bol vyrubený súdny poplatok v sume 200 000 Sk. Uznesením č. k. 2 C 99/2004-365 bolo sťažovateľovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 5 %. Krajský súd uznesením z 28. júna 2007 na odvolanie sťažovateľa zmenil uznesenie okresného súdu tak, že sťažovateľovi priznal oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 20 %. Sťažovateľ sa domnieva, že napadnutým uznesením krajského súdu boli porušené jeho práva zakotvené v čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru a čl. 1 protokolu č. 12 k dohovoru.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza:

„Krajský súd v Prešove uznesením z 28. 6. 2007, sp. zn. 2 Co 278/06, ktoré nám bolo doručené dňa 22. 8. 2007, na odvolanie sťažovateľa zmenil uznesenie okresného súdu tak, že sťažovateľovi priznal oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 20 %, v dôsledku čoho by mal zaplatiť titulom svojho odvolania sumu 160 000,- Sk (...)

Výška stanoveného poplatku vo svetle okolností daného prípadu - odvolacie konanie voči štátu, ktorý bezplatne začal voči sťažovateľovi súdne konanie - vrátane sťažovateľových schopností ho zaplatiť - 70 ročný dôchodca, hoc aj pracujúci, ale zabezpečujúci celú domácnosť a manželku (...) sú podstatnými faktormi pre rozhodnutie, že tejto osobe je znemožnený prístup k súdu, pokiaľ nezaplatí poplatok v sume 160 000,- Sk, rovnajúci sa takmer jeho celoročnému príjmu.

Justičné orgány SR si uvedomili uvedenú situáciu, preto s účinnosťou od 1. 7. 2007 opätovne spoplatnili konanie o určenie vlastníckeho práva pevnou sumou 3 000,- Sk za celé konanie - aj odvolacie (viď. Zák. č. 273/2007 Z. z.) - takže uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok v sume 160 000,- Sk bolo disproporcionálnym či diskriminačným obmedzením jeho práva na prístup k súdu, oproti inej osobe, ktorá iniciovala konanie po uvedenom dni, t. j. po 1. 1. 007 a ktorá za odvolanie zaplatí len sumu 3 000,- Sk bez ohľadu na hodnotu sporu (...)“

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv uznesením krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 278/06, toto uznesenie zrušil, vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania.

6. Predseda kolégia krajského súdu v liste sp. zn. Spr 10170/07 z 13. novembra 2007 uviedol: *„Vychádzajúc zo situácie, že žalovaný má k dispozícii príjem z už spomínanej vykonávanej podnikateľskej činnosti, je poberateľom starobného dôchodku a zároveň je spoluvlastníkom viacerých nehnuteľností, nemôže obstať ním žiadaný návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu. Avšak s ohľadom na vysokú sumu vyrubeneho súdneho poplatku za podané odvolanie, pri porovnaní rozsahu celkovo dosahovaných príjmov žalovaného, je podľa odvolacieho súdu dôvodné priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v rozsahu 20 %.“*

Okolnosti uvádzané sťažovateľom v sťažnosti podanej ústavnému súdu považuje predseda kolégia krajského súdu za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhuje zamietnuť.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

8. Na základe uvedeného bolo úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa posúdiť, či boli skutkové a právne závery, o ktoré sa opieralo napadnuté uznesenie krajského súdu a ktorým zmenilo uznesenie okresného súdu, z ústavného hľadiska ospravedliteľné a udržateľné, a či v dôsledku toho (ne)došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 13 ústavy a čl. 14 dohovoru.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom

10. Právo na prístup k súdu, hoci nie je absolútne, musí byť efektívne a nesmie byť obmedzované či redukované spôsobom porušujúcim jeho samotnú podstatu, lebo zaujíma v každej demokratickej spoločnosti jedno z najvýznamnejších miest (porov. *Delcourt v. Belgicko*, 1970, *Airey v. Írsko*, 1979, *Kreuz. V. Poľsko*, 2001 či *Kozłowski v. Poľsko*, 2007 atď.).

11. Za týchto okolností bolo potrebné zaujať postoj k právnym názorom krajského súdu vysloveným v uznesení krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn 2 Co 278/06. V citovanom vyjadrení predsedu kolégia krajského súdu, ako aj priamo v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu sa dáva do súvislosti výška súdneho poplatku s majetkovými pomermi sťažovateľa. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd nedostatočne prehodnotil otázku výšky súdneho poplatku v predmetnom konaní. Zákonodarca aj v dôvodovej správe k zákonu č. 273/2007 Z. z. zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, konštatoval, že spoplatnenie žaloby o určenie vlastníckeho práva podľa právnej úpravy účinnej do 1. júla 2007 bolo enormne vysokým súdnym poplatkom. Vzhľadom na výšku súdneho poplatku v predmetnom konaní a na pomery sťažovateľa mali všeobecné sudy viac zohľadňovať výšku súdneho poplatku už

aj z dôvodu jeho procesného postavenia ako odporcu v súdnom konaní, kde navrhovateľom bola Slovenská republika, ktorá je zo zákona oslobodená od platenia poplatkov.

12. Ústavný súd poznamenáva, že pokiaľ štát zakladá povinnosť sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok z odvolania, nemôže ísť o také obmedzenie práva na prístup k súdu, ktoré by samo osebe bolo v nesúlade s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. s čl. 6 ods. 1 dohovoru (porov. napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kreuz v. Poľsko z 19. júna 2001, § 60). Preto výška súdneho poplatku môže toto ústavné právo neprimerane obmedziť v tom smere, že poplatníkovi sa prístup k súdu dokonca sťaží.

13. Vzhľadom na okolnosti prípadu sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že všeobecné súdy nesprávne vyhodnotili pomery sťažovateľa v predmetnom konaní, keď ho zaťažili povinnosťou zaplatiť poplatok v sume 160 000 Sk, čo sa rovnalo v tej dobe priemernej ročnej mzde v Slovenskej republike, čím mu vytvorili skutočne finančnú bariéru na začatie odvolacieho konania. Preto úlohou súdu bude zohľadniť v konaní aj procesné postavenie sťažovateľa vo vzťahu k žalujúcemu a výšku súdneho poplatku (ne)určiť tak, aby sa poplatník nedostal evidentne do nevýhodnejšieho postavenia oproti protistrane, a tak sa mu právo na prístup k súdu neodoprelo; prihliadne pritom už aj na (novú) právnu úpravu týkajúcu sa platenia súdnych poplatkov z určovacích žalôb.

14. Za týchto okolností predstavovalo napadnuté uznesenie krajského súdu nesporne zásah do práva sťažovateľa na súdnu ochranu, keď mu ako súdny orgán nedokázal zaistiť riadnu rovnováhu medzi záujmom štátu na vyberaní súdnych poplatkov na strane jednej a záujmom sťažovateľa na začatí konania na strane druhej, v ktorom sa len chcel brániť proti nárokom, ktoré štát proti nemu začal bez zaplatenia poplatku.

15. Vzhľadom na to, že ústavný súd považuje uznesenie krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 278/06 za rozporné s ústavnými princípmi spravodlivého procesu, bolo potrebné rozhodnúť o porušení označených práv sťažovateľa tak, ako to je uvedené v prvom bode výrokovej časti tohto nálezu. V ostatnej časti sťažnosti nevyhovelo pre nedostatok ratio materiae.

16. V súlade s príslušnými ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb priznal ústavný súd sťažovateľom podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2007 a v roku 2008, ktoré boli podľa jeho názoru odôvodnene a účelne realizované z hľadiska uplatnenia ústavnej ochrany jeho základných práv (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie vo veci - sťažnosť), vrátane paušálnej náhrady výdavkov.

Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi, ktorý bol v konaní úspešný, náhradu trov konania v sume 223,52 €, pričom uložil krajskému súdu uhradiť ich na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2009